

פרס ובניגוריון בתמונת האלבו
איך שהזמן עובר

זה לצד זה מופיעים באלבו צילום של הכור האטומי בבני ברק, וחרטום של טיל. וזאת דוקא בשעה שישאל מנהלת מערכה עולמית נגד מצרים, על כי היא עוסקת בייצור טילים ובמחקר גרעיני. צירוף שתי תמונות אלה — שבא מתוך דף להשווץ ולעשות רושם — יכול לחזק את חששות העולם, לגבי כוונותיה של ישראל בשטח האטום וייצור הטילים.

ש"ב האיש הקטן משיב

"האיש הקטן" הפסיק השבוע את שתיקו תו ברעש גדול. המיסגרת, בה בחר להשמיע דבריו, העידה על כוונתו לנהל את מלחמתו בתוך לבו של המיבצר השילוטני. האיש, שסיבב לומר דבר מאז הסתלק מן תפקידו כממונה על שרתי הבטחון, הופיע בכנס סגור של פעילי איחוד הקבוצות והתקבוצים של מפא"י, גילה מה דעתו על כל הפרשה.

הדברים שאמר היו מרעישים מדי, ובתוך מפא"י היו לו ידידים רבים מדי, מכדי שתוכן הרצאתו ישאר בסוד. "לא היו חילוקי קידעות על הערכתי המדינית", סתר ב"פירוש את הודעת בניגוריון, מדוע, אם כן, נאלץ להתפטר? תשובתו היתה חד משמעית: בגלל התערבותו של שמעון פרס.

בניגוריון אישר. לפי הגירסה הרשית, שמסרה על ידי דוד בניגוריון, התיקבל הרושם, כאילו "האיש הקטן" יצא לי מסע התקפה על המדענים הגרמניים על דעת עצמו בלבד, מבלי להיעזר באיש — ועל ידי כך סיכן את יחסיהם של הדינאים.

ההסברים שהיו בפי "האיש הקטן" ציירו תמונה שונה לגמרי. מהם הסתבר, כי במשך תקופה ארוכה הצטברו ידיעות על פעילות המדענים הגרמניים במצרים. דוד בניגוריון, הרמטכ"ל צבי צור ושמעון פרס הביטו ב"דאגה בפעילות זו, הגיעו למסקנה כי אמצעי-הלחימה שמפתחים המדענים הגרמניים במצרים הם בחזקת סכנה גדולה לישראל."

ואז החלו השלושה לוחצים על "האיש הקטן" לעשות משהו בנידון. הוא החליט לפתוח במסע הסברה קיצוני, אף השיג מראש את אישורו של דוד בניגוריון למסע זה. אותו זמן היה שמעון פרס באתח"מ שהיוותה התכופות בחוץ לארץ. הממונה כינס את עורכי העיתונים, גייס את שלושת כתביו למיבצע המיוחד, תידרך אותם ושלח אותם לאירופה, משם הביקרו ארצה זרם בלתי פוסק של "גילויים" מבהילים על מעללי המדענים הגרמניים. השלבים הראשונים של המסע התנהלו בידיעתו המלאה של דוד בניגוריון. ראש הממשלה אף הככים לרתימת הכנסת ויממנה שלה למסע, אישר מראש את הודעת גילדה מאיר בכנסת, בדבר אחיותה של גרי מניה לפעילות המדענים בקהיר. כל זה השתנה ביום בו חזר שמעון פרס מחוץ לארץ.

כניעה לקבוצת לחץ. פרס נסע לטבריה, נועד לשיחה ארוכה עם דוד בני

• כתב ידיעות אחרונות ישעיהו בן פורת, כתב מעריב שמואל שגב, כתב די ארץ נפתלי לביא.

במדינה

העם

בחירות לפי הזמנה

מה יקרה אם מפא"י תשיג אי פעם רוב יציב בכנסת? השבוע נתנה מפא"י עצמה את התשובה לכך, במוסד בו יש לה רוב יציב: ההסתדרות.

השנה היו צריכות להיערך בחירות להסתדרות. בבחירות אלה יכלו הפועלים להביע את דעתם על פעולות ההסתדרות: שבירת השביתות, הקפאת השכר, התצפית: עליה של כוחות האופוזיציה, אבדן הרוב המחולט של מפא"י, אולי גם הופעת רשימה עצמאית חדשה של פעילי ועדי ההפעולה. אולם הבחירות לא יתקיימו. הרוב היציב של מפא"י פשוט הרים את ידיו, החליט לדחות את הבחירות ללא קביעת מועד, בניגוד לקולות כל שאר הסיעות. התירוץ: בטחון.

מכיוון שתמיד יהיו בעיות בטחון למדינה, אפשר יהיה להשתמש באותו תירוץ כדי לבטל גם את הבחירות לכנסת — אם יהיה למפא"י רוב הקולות הדרוש לכך. כי ה"כנסת היא ריבונית, ובהעדר חוקה יכולה כל כנסת לדחות את הבחירות לדור שלא.

צה"ל

להלך ולרוגם

אלבו צה"ל, שיצא השבוע לאור, הינו יצירה אמנותית נאה, המביאה צילומים של חיילי צה"ל מן היחידות השונות. מטרתו המוצהרת של האלבו: לא סקירה היסטורית של צה"ל, אלא הצגת דמותו הבהירה.

אך נראה, כי יותר מאשר בא להלל את צה"ל — נועד האלבו לרומם את הבוסים של משרד הבטחון. התמונה המרכזית ה"מרשמה ביותר של האלבו, המשתרעת על פני שני עמודים שלמים, מראה את דוד בניגוריון וזהר כלפי עוזרו הנאמן שמעון פרס, בשעת ביקור על גבול רצועת עזה, כשבקע ניראים קציני חיל החירום של אויב.

הטיף והאטום. יצר הפירסומת נגע לא רק למר פרסומת. תמונה גדולה אחרת הוקדשה למנהל הכללי של משרד הבטחון, אשר ("ארתור") בנינתן, המעניק עוזו ל"אורח אפריקאי. ההצדקה הצבאית לפירסום תמונה זו נמצאת ברמותו של סגן אלוף, הניצב בתוך. זהו נחמן רגוני, יועצו של סגן שרהבטחון ואחד האנשים המסורים ביותר של פרס.

האלבו גם מגלה תמונה של חניכי קורס טייס אפריקאים, ליד מדריכיהם הישראליים בגאנה.

בכל עת לאיון רצוף של מאזן הכוחות, והתחייבות לחוש אטומטית לעזרת ישראל אם תחוקף.

(בסוגריים נוסף: אילו היינו במציאות של 1949, אפשר היה להכריז על יעד יעיל יותר: הקמת מדינה ערבית-פלשתינאית ממערב לירדן, הקשורה מבחינה כלכלית בישראל, כפי שקבעה תוכנית החלוקה המקורית. אך אפשרות זו אינה קיימת, כל עוד קיים המישטר הנוכחי בישראל. העולם כולו יצחק אם תישמע דרישה כזו מפי ממשלה המוכיחה את אורחה הערביים באמצעות המישל הצבאי, והנחלשת כאויבת מושבעת של הלאומיות הערבית.)

מה יהיו היתרונות של מיבצע כזה, מנקודת-ההשקפה של המישטר הקיים? אפשר לפרטם כדלהלן:

● האפשרות הממשית כי יושג אחד מן היעדים המדיניים המוגבלים הנ"ל.
● עליות היוקרה של צה"ל בעולם הערבי, והפגנה מחודשת כי זהו הכוח הצבאי העיקרי במרחב. לרבר זה יש השפעה מרתיעה לגבי העתיד.

● החלשת יוקרתו של גמאל עבד אל-נאצר. (יש להניח שהנשיא המצרי לא יתערב באופן יעיל, כי מנוי וגמור עימו להימנע מכל הסתככות צבאית בתנאים ובמועד שאינם נוחים לו. הוא יגולל את האחריות למפלה על המלך שהופל, ויתרכז במאבק המדיני למען נסיגת ישראל, כמו למחרת מיבצע-סיני.)

● מניעת אווירה של יאוש בתוך ישראל עצמה. הניסיון הוכיח כי ניצחון צבאי, גם אם אין בו תועלת, מעלה את המוראל במדינה השמימה. כיבוש מזוהי, אף שיהיה זמני מאוד, ישכיח מלב האזרחים את ההרעה הניכרת שחלה במצב.

● מתן פורקן לדחפים הפנימיים של המישטר. מישטר בטחוניסטי יתקשה מאוד לעמוד מן הצד, באפס מעשה, כאשר ייחצר המצב שהוא עצמו הירבה להזהיר מפניו. הפלישה תהיה דרושה כדי למנוע התמרמרות ואכזבה בקרב חסידיו המושבעים ביותר של דוד בניגוריון. יהיה לה משמעות רבה גם על רקע ההתמודדות הפנימית בין גולדה, אשר כול ושות' לבין פרס ושות' על הירושה.

הפלישה: הנימוקים נגד

נגד היתרונות הצפויים האלה, חייב המישטר לקחת בחשבון את ה"מיגרעות הפוטנציאליות, הסמוכות במיבצע כזה. בין השאר:

● אין כל ביטחון כי אומנם ניתן להשיג אף אחד מן היעדים המדיניים.

אילו יימנעו הפעם התקלות שגרמו ל"פאניקה של בניגוריון למחרת מיבצע-סיני, ולהבטחתו הנחפזת להיסוג ללא-תנאי — ספק אם באחירה המדינית של 1963 תוכל ישראל להעמיד תנאים כלשהם לנסיגתה. ● אם יסוג צה"ל ללא תנאי, יעלה הדבר שוב את קרנו של עבד אל-נאצר, כפי שקרה למחרת מיבצע-סיני. במקרה זה יהיה ברור כי ישראל זרקה על השולחן את הקלף האחרון שלה — וכי נכשלה.

● אין בטחון כי עבד אל-נאצר יימנע מכל התערבות צבאית. לפחות חילה-אחר המצרי עלול להתערב, דבר העלול להטיל קורבנות באיכלוסיה העירונית בישראל (ו"יחייב תגמול אווירי ישראלי, עם כל ההסייבכות הכרוכה בכך). ● הנסיגה עלולה ליצור בישראל את אותה אווירה של יאוש, שהמיבצע יבוא למעשה.

● בכלל יש ספק, אם המישטר יוכל לצוות על נסיגת צה"ל מן הכותל המערבי ומלטרון, מבלי שהדבר יערער אותו מכפנים ללא תקנה.

לאור כל הנתונים האלה, ספק אם יתרו גות המיבצע שקולים כנגד מגרעותיו, במידה שיעדיקוהו אף מנקודת-ההשקפה של המישטר הקיים. אולם להכרעות עקרוניות מסוג זה יש חוקיות פסיכולוגית משלהן. ה"פסיכולוגיה של ראשי המישטר בישראל עלולה לדחוף אותם לדרך זו. הם יעדיפו במקרה זה מעשה כושל על מחלל כושל.

פיתרון שאינו פותר מאומה

המענה העיקרית נגד הפלישה לירדן חורגת מתחום השיקולים המוגבלים, לגופו של עניין, שמנינו לעיל, לחיוב ולשלילה.

טענה זו אומרת: גם במקרה הטוב ביותר, אם יתאמתו ההערכות האופטימיות ביותר, יביא המיבצע הקלה קטנה מאוד למדינה. הקלה זו תהיה כימעת אפסית לעומת הסכנות האמיתיות המתגששות במרחב.

לשון אחרת: במקרה הטוב ביותר ירחיב המיבצע צמיקצת את עניבות-החנק המתהדקת, ויאפשר לנשום זמנמה ביתר קלות. אך הוא לא יקרה את טבעת-החנק עצמה.

כי מיבצע כזה לא יסכל את איחוד המדינות הערביות, ולא ימנע את צירוף ירדן, משני עברי הנהר, לאיחוד זה. ירדן לא תיסוג לאחור, לא תחזור להיות אזור-חיץ מבודד, תחת מישטר רוף.

היפוכו של דבר: מיבצע זה יוכיח לכל ערבי במרחב כי הסכנה הישראלית גוברת והולכת, וכי צודקים כל הטוענים שישאל מתכנתת לנשל עמים ערביים נוספים מאדמתם. על כן יחיש את האיחוד, יטביע עליו סופית גושפנקה אנטי-ישראלית מובהקת, וידחוף את ירדן לזרועות הזרם הקיצוני ביותר.

מבחינה פנים-ערבית, יגביר המיבצע עוד יותר את השפעת עבד אל-נאצר, בעל הכוח הצבאי, ויחליש את השפעתם של יסודות פחות מיליטריסטיים, כגון מפלגת אל-בכעה. סיכומו של דבר: המיבצע יוכיח סופית כי אין למישטר פיתרון לשאלת-הקיים של ישראל, והוא יוכיח כי הזמן פועל לרעתנו.

האם בכלל יש פיתרון? האם אפשר לעצור את השתלטות גמאל עבד אל-נאצר בעולם הערבי? האם בכלל יש ככוחה של ישראל להשיי פיע על הנעשה במרחב? על כך נדון בהמשך פיררה זו.

חוסין: מי יאכל אותו?